

GÜVENLİ İNTERNET Mİ ? SANSÜR MÜ ?

Ali Alper Taşbaşı
Bilgisayar Mühendisi

Son günlerde Türkiye'nin gündemini meşgul eden en önemli konulardan biri de Güvenli İnternet Hizmeti düzenlemesi. Bilindiği üzere Güvenli İnternet Hizmeti 22 Ağustos 2011 tarihinde kullanıcıların hizmetine sunulacak. Ancak daha şimdiden tepkileri üzerine toplayan bu hizmet internet kullanıcılarının kafalarında ciddi soru işaretleri oluşmasına yol açtı. Peki nedir Güvenli İnternet Hizmeti? Kullanıcıya sağlayacağı yararlar ve zararlar nelerdir? Kanunlar bu konuda ne söylüyor? Bu soruların cevapları objektif bir açıdan incelenerek halkın bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı Sayın Dr. Tayfun Acarer ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı İnternet Dairesi Başkanı Sayın Osman Nihat

Şen tarafından 5 Mayıs 2011 tarihinde yapılan basın açıklamasında Güvenli İnternet Hizmeti şu cümleyle açıklanıyor: "Güvenli İnternet Hizmeti Erişim Sağlayıcılar tarafından altyapısı oluşturularak isteyen kullanıcıların İnternet'ten güvenli hizmet alma seçeneğidir" (Acarer & Şen, s1). Günümüzde İnternet, kullanıcılarına istedikleri bilgiye hızlı bir biçimde ulaşmalarına olanak tanıyor. Ancak internette ulaşılan her bilginin güvenilir olduğu söylenemez. Kimi zaman araştırılan bir konu için arama yapıldığında zararlı ve istenmeyen içerikli sayfaların kullanıcılara sunulması, çoğu internet kullanıcısının sorun olarak gördüğü bir konu. Güvenli İnternet Hizmeti bu zararlı içerikleri engelleyerek kullanıcıların doğru ve zarar teşkil etmeyen internet sayfalarına ulaşmalarına olanak sağlayacak. Bunun sağlanması için BTK'nun, 22 Şubat 2011 tarihli ve 2011/DK-10/91 nolu kararında belirtilen, İnternet Servis Sağlayıcılarının kullanıcılarına sunması zorunlu dört adet profili bulunmakta (BTK, Madde 4). Bu profiller Aile Profili, Çocuk Profili, Yurtiçi İnternet Profili

ve Standart Profil olarak tanımlanmış. Bu profillerin tanımları:

- **“Çocuk Profili:** Kurum tarafından işletmecilere gönderilen alan adı, IP adresi ve portlara erişimin sağlandığı profildir.
- **Aile Profili:** Kurum tarafından işletmecilere gönderilen alan adı, IP adresi port ve web proxy sitelerine erişimin sağlanmadığı profildir
- **Yurtiçi İnternet Profili:** Kullanıcının sadece yurtiçinde barındırılan ve kurum tarafından işletmecilere gönderilen alan adı, IP adresi ve portlara erişimin sağlandığı profildir.
- **Standart profil:** Kullanıcının erişebileceği İnternet site ve uygulamalarına ait bir sınırlamanın olmadığı, mevcut (şu anki) İnternet’e erişim sağlanan profili ifade etmektedir” (Acarer & Şen, s1).

Bu tanımlamaların herhangi birini seçecek kullanıcı istediği zaman kendi profilini değiştirmekte özgür bırakılmış. Ayrıca BTK bu sistemin “kullanımı kolay ve ücretsiz” olarak kullanıcılara temin edileceğini belirtiyor (Acarer & Şen, s1). Kullanım rahatlığı, ücretsiz oluşu ve çeşitli seçenekleri bu yeni hizmeti öne çıkaran özellikler ancak bu sistemin bazı dezavantajları da mevcut.

BTK'nun 22.02.2011 tarihli ve 2011/DK-12/91 sayılı kararının beşinci maddesinde engellenecek alan adı, IP ve portallara ait listelerin BTK tarafından temin edileceği yazmakta (BTK, 2011). Yani BTK istediği zaman engellemek istediği siteyi ya da IP adresini engelleyebilecek. Buna ek olarak 5651 sayılı kanunda bu kara listenin Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı gibi bakanlıklar önce olmak üzere kurumlardan ve vatandaşlardan gelen şikâyetler üzerine belirleneceği belirtiliyor. Kurulan altyapının filtreleme işlemlerini teknik olarak nasıl gerçekleştireceği bilinmiyor. Filtreleme konusunda ilgili makamlara Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından gönderilen kelime listesi yazısında belirtilen kelimelerin alan adı barındırılması ve bu kelimeleri içeren içeriklerin kontrol edilmemesi ve çıkarılmaması durumunda internet hizmeti ya da içerik sağlayan gerçek ya da tüzel kişilere cezai yaptırımların uygulanacağı belirtiliyor. BTK'nun basın bülteninde filtrelenecek ya da yasaklanacak bir kelimenin olmadığı belirtilse de kişi ve kuruluşlara gönderilen bu metin ve içeriğindeki kelime listesi soru işaretlerini beraberinde getiriyor. Özellikle içerik kontrolü sırasında nasıl bir filtreleme sistemi kullanılacağı belirtilmemiş. Yani içinde “olgun” kelimesi geçen bir

içeriğin güvenilir olup olmadığının, herhangi bir suç teşkil edip etmediğinin hangi kriterler ile belirleneceği net değil. Aynı yazıda “26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

- İntihara yönlendirme (madde 84),
- Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra),
- Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190),
- Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194),
- Müstehcenlik (madde 226),
- Fuhuş (madde 227),
- Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228) suçları ile
- 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Yasada yer alan suçlar,”

erişimin engellenmesini sağlayacak suçlar olarak nitelendiriliyor ama nasıl filtreleme yapılacağı konusuna değinilmiyor.

Güvenli bir internet ortamının sağlanması ve bu hizmetin ücretsiz ve kolay kullanılabilir olması Güvenli İnternet Hizmetinin en önemli unsurları. Hali hazırda kullanıcılar kişisel bilgisayarlarını korumak için

çeşitli yazılımlara, her sene mali harcama yapıyorlar. Hizmet bu açıdan kullanıcılara kolaylık sağlayacak bir olanak teşkil ediyor. Ayrıca internet üzerinden yapılan yasadışı bahis ve yayınların engellenmesinde büyük ölçüde rol oynaması bekleniyor. Aile ve çocuk ahlakını zedeleyecek zararlı içeriklerin kontrolü ve engellenmesini hedefleyen bir işlev sağlıyor. Öte yandan bu koruma sansür konusunu da beraberinde getiriyor. İçeriklerin nasıl kontrol edileceği belli olmadığı için zararlı ya da zararsız çoğu içeriğin sınıfı belirlenmeden yasaklanması olası bir durum. Her şikâyet edilen site ya da portalın kapatılması ve içeriklerinin yasaklanması söz konusu. Alan adlarının satın alınması esnasında çıkacak sorunlar ve mevcut alan adlarında bulunan yasaklı kelimeler sebebi ile oluşacak sorunlar ise hizmetin bazı eksik ve zayıf yanlarını ortaya koyuyor.

Uygulanan hizmet güvenli bir internet ortamı sunarken aynı zamanda sansüre yol açabilir. Bu sebeple yasal boyutlar çok önem barındırıyor. Güvenlik ve sansür aralarında ince bir çizgi olan iki konudur. 1982 Anayasası'nın 26/2. Maddesinde "... Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz." Sayın Dr. Murat Volkan Dülger ve sayın Av. Yasin Beceni tarafından yayınlanan "Türkiye'de İnternet Sitelerinin Erişiminin Engellenmesi Konusunda Farklı Hukuk Disiplinleri Açısından Değerlendirmeler" adlı yayınlarında, konusu geçen madde, bir hukuki yorumlama tekniği olan mefhum-u muhalif tekniği ile tekrar yorumlanıyor:

"...Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemesi durumunda düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması anlamına gelmektedir. Erişim engelleme kararları bu tür sınırlamalar kapsamına girmektedir ve bu kararlar "düşünce özgürlüğü, düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğü, bilgi ve düşünceleri araştırma ve edinme özgürlüğü olmak üzere üç temel hakkı doğrudan etkilemektedir" (Dülger & Beceni, s13). Bu haklar Anayasanın 13. Maddesine göre sadece kanunla sınırlanabilir ve sınırlanırken ölçülülük ilkesine aykırı olamaz. Ölçülülük ilkesi temel alındığında ise sitenin sadece suç içeren içeriklerinin yasaklanması gerekiyor. "Belirli bir yayından ötürü siteye erişimin tamamen engellenmesi uygulanan tedbir, tedbir olmaktan çıkarmakta ve bir yaptırım haline getirmektedir." (Dülger & Beceni, s14). 5651 sayılı kanuna göre, suç içeren içerik barındıran sitelere erişim engelleme kararı veriliyor. Ancak onlarca içeriği ve yayını olan bir sitenin sadece bir içerikten ötürü engellenmesi ölçülülük ilkesi ile çatışan bir durum

oluşturuyor. Buna ek olarak diğer içeriklere erişim hakkı engellenmiş ve yukarıda belirtilen üç temel hakkın sınırlandırılmış olduğu görülüyor. Öte yandan işletmeciliği ve yayını yurt dışından yapılan ve 5651 sayılı yasanın 8. Maddesinde belirtilen suç içerikli yayınların bir şekilde engellenmesi gerekmektedir. Uluslararası hukuk prosedürlerinin gerçekleştirilme süresi ve internetin dünya çapında hızlı veri akışı sağlaması, suç içeren içerikler kaldırılana kadar, bu içeriklerin dünya çapında yayılmasına olanak tanıyor. Bu sitelere erişiminin engellenerek kişilerin ve kurumların haklarının korunacağı iddia ediliyor.

Hukuki olarak Güvenli İnternet gerek Anayasa gerekse Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi ile insan hak ve özgürlükleri konusunda çatışıyor. Bu sebeple alınacak kararların ve uygulanacak yaptırımların çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü verilecek kararların güvenlik teşkil ederken haksız rekabete ve sansüre yol açmaması gerekmektedir. Bu konuda hem BTK'ya hem de Türk hukuk sistemine çok büyük bir görev düşüyor. Kısacası "kaş yaparken göz çıkarmamak" gerekiyor. Kendimizi korurken kişisel hak ve özgürlüklerimizi de güvence altına almalıyız.

Dr. Dülger M. V. & Av. Beceni, Y. (Mart 2011). Türkiye'de İnternet Sitelerinin Erişiminin Engellenmesi Konusunda Farklı Hukuk Disiplinleri Açısından Değerlendirmeler (TÜSİAD-T/2011,3; 512) İstanbul: TÜSİAD.

- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (2007) 5651 Sayılı Kanun Kapsamında İnternet Aktörleri.
- Dr. Acarer, T & Şen, O. N. (2011). Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı Dr. Tayfun Acarer, Güvenli İnternet Hizmeti düzenlemesi ile ilgili basın toplantısı. http://www.btk.gov.tr/Etkinlikler/Ulusal_Etkinlikler/basin-toplantilari/2011/bt05052011.htm.
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu (2010) İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar (No:2011/DK-10/91).
- (29.04.2011) İnternet sitelerine BTK yasağı. CNNTurk.com. Alınma tarihi (26.05.2011) <http://www.cnnurk.com/2011/bilim.teknoloji/teknoloji/04/28/internet sitelerine.btk.yasagi/614791.0/index.html>